

14. *Xenophontis opusculi, quod inscribitur Memorabilia, loci quidam emendantur.*

I, 1, 4. Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν. καὶ πολλοῖς τῶν ξυνόντων προηγόρευε τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὥς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος. καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις μετέμελε.

Posterius πειθομένοις deleatur. In constructione, quae tam paribus partibus procedit τοῖς — συνέφερε, τοῖς — μετέμελε, hujusmodi repetitio offendit. Neque enim, non repetitis illis πειθομένοις αὐτῷ, ulla ambiguitas oriri potest, neque verendum, ne μὴ alio quam ad suppressa illa referatur.

§. 9. δαιμονῶν δὲ καὶ τοὺς μαντενομένους ἅ τοῖς ἀνθρώποις ἔδοσαν οἱ θεοὶ μαθοῦσι διακρίνειν, οἷον, εἴ τις ἐπερωτῶν, πότερον ἐπιστάμενον ἡριοχεῖν ἐπὶ ζεύγος λαβεῖν κρεῖττον ἢ μὴ ἐπιστάμενον ἢ πότερον ἐπιστάμενον κυβερνᾶν ἐπὶ τὴν ναῦν κρεῖττον λαβεῖν ἢ μὴ ἐπιστάμενον.

Sunt nonnulli, qui illud τὴν defendunt nescio quos locos afferentes. Itaque corrigendum esset Luciani Paras. 8. φέρε γὰρ, εἰ ἐπιτρέψει (leg. ἐπιτρέψειέ) τις ἑαυτῷ ναῦν ἐν θαλάττῃ καὶ χειμῶνι μὴ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, σωθείη ἂν; inserendo τὴν ante ναῦν. At apage has uugas. Mitto enim, quod ex proxime praecedentibus ἐπὶ ζεύγος articulum eadem lege omitti docemur, ubi etiam cave inseras, quasi vero Graecia unquam unum jugum aut unam tantum navem possederit.

§. 12. καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερὰ ποτε νομίσαντες κτέ. Scribendum περὶ αὐτῶν, uti §. 15. ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τάδε. quod περὶ servavit Eusebius et recte a Schneidero desideratur.

§. 20. Θαυμάζω οὖν ὅπως ποτ' ἐπέισθησαν Ἀθηναῖοι Σωκράτην περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν ποτε περὶ τοὺς θεοὺς οὐτ' εἰπόντα οὔτε πράξαντα.

Exempla haec: supra 11. οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδ' ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Apol. 25. οἶδα δ' ὅτι καμοὶ μαρτυρήσεται — ὅτι ἡδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα et quotquot ejusdemmodi ubique obvia sunt οὐδὲν πώποτε flagitant pro οὐδὲν ποτε. Caeterum scripsi ποτ' ἐπέισθησαν pro ποτέ ἐπ., et οὐδ' ἀνόσιον pro οὐδὲ ἀν., et καμοὶ pro καὶ ἐμοὶ etc. Ad quam scribendi rationem quibus argumentis inductus sim exposui in libello propediem prodituro.

II, 1, 21. φασὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἡβὴν ὤρμαστο, — ἐξεληθόντ' εἰς ἡσυχίαν καθήσθαι ἀποροῦντα ὅποτεραν τῶν ὁδῶν τράπηται.

Lege ἐκ παίδος. Difficile fuisset uni Herculi ἐκ παίδων εἰς ἡβὴν ὀρμαῖσθαι.

§. 22. τὴν δ' ἑτέραν (φανῆναι προσεῖναι) τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν γυνήμα —, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖ ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δ' ὅμματ' ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δ' ἐξ ἧς ἂν μαλιστα ἡ ὥρα διαλάμπῃ.

hucusque mulieris habitus cultusque describitur, in sequentibus quid agat narratur. Librarii autem, fortasse arbitrati τὰ δ' ὅμματ' ἔχειν κτὲ cum superioribus τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν — εἶναι jungenda esse, etiam illic infinitivum scripserunt, quasi ἔχειν etiam ad ὥστε referri et τὰ δ' ὅμματα ad σχῆμα pertinere possit.¹²⁹ Cum autem manifesto jungenda sint τὰ δ' ὅμματα — et ἐσθῆτα δὲ — et etiam haec ad mulieris descriptionem pertineant, pro infinitivo reponatur participium ἔχουσαν. Sic Plat. Crit. 44. A. ἐδόκει τίς μοι γυνή προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδὴς, λευκὰ ἰμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν. Arist. Vesp. 31 sqq.

ἐδοξε μοι περὶ πρῶτον ὕπνον ἐν τῇ Πυκνῇ
ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθήμενα,
βακτηρίας ἔχοντα καὶ τριβῶνια.
κάπτεται τούτοις τοῖσι προβάτοις μούδῳ καὶ
δημηγορεῖν φάλαйна πανδοκεύτρια,
ἔχουσα φωνὴν ἐμπεπρωμένης νόσ.

et ubique in similibus formam cultumque exprimere solent utentes participiis aut adjectivis. Deinde pro ἐξ legendum δι', quocum sexcentis confunditur.

Ibid. κατασκοπεῖσθαι δὲ θαυμά ἐαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἐαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν.

pro ἐπισκοπεῖν scribe περισκοπεῖν. Illud significat *inspicere*, hoc *circumspectare*, idque requiritur.

§. 23. ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀπορῶντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη· εἰ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε.

compara infra 29. καὶ ἡ Κακία — εἶπεν — ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἢ γυνή σοι αὕτη διηγείται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. unde apparet non esse sermonem de via ad quam sed quae ad beatitudinem eundem sit, tum via quadam ducere aliquam Graece dici ὁδὸν ἄγειν τινά. Quare dele ἐπὶ, quod ante τὴν ἡδίστην temere ex proxime praecedentibus ἐπὶ τὸν βίον inductum.

§. 29. καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὡς φησι Πρύδικος, ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἢ γυνή σοι αὕτη διηγείται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.

nisi legis αὐτὴν pro αὕτη, hoc supervacuum. Tum dele alterum ὁδόν. Adjectiva imprimis quae talem antithesin faciunt ejusdem rei, qualem χαλεπὴν καὶ μακρὰν — ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν, nisi longius fortasse a se invicem distant, semel tantum additum

habent substantivum. Unum afferam exemplum §. 33. καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηται, εὐ δὲ τὰς παρούσας ἡδοναίαις πράττοντες. Eandem concinnitatem Attici etiam in aliis constructionibus religiose observant v. c. §. 21. εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέφονται ἐπὶ τὸν βίον εἴτε τὴν διὰ κακίας, et in similibus.

§. 30. ἤτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπύμπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιούς μηχανώμενη, ἵνα δ' ἡδέως πίνῃς, οἶνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζει τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς.

uti in §. 22. infinitivum, sic hic participium scripserunt librarii praecedentem constructionem secuti. Manifesto autem ἵνα μὲν — ἵνα δ' ἡδέως, quod attinet ad constructionem, iungenda sunt et περιθέουσα non magis indiget verbo finito quam μηχανώμενη: huic tamen cum desit, legatur μηχανῶ, uti recte vidit Schneiderus. Deinde recte etiam apud Stobaeum πῆς pro πίνης, quemadmodum praecedit φάγῃς.

Ibid. οὐ γὰρ διὰ τὸ πορεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὃ τι ποιῆς ὕπνον ἐπιθυμεῖς.

in codicibus ποιῆς, unde fac Atticam formam ποιούης.

§. 32. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δ' ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς: ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῶν οὔτ' ἀνθρώπων χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται.

neque Graecum esset §. 31. ἀθάνατος δ' οὐσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δ' ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζει, si τῶν ante ἀγαθῶν interpositum esset: neque graecum est ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς, nisi deletur articulus. In sequenti periodo contra Graecitas additum flagitat οὐδὲν, quod miror non receptum esse ab editoribus, quum jam Schneiderus recte idem monuerit. Talibus mendis Prodicī hoc monumentum, omnium praestantissimum, commaculatum in omnibus editionibus propagatur.

III, 1, 8. ἀλλὰ πάνν, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὅμοιον, ὧ Σώκρατες, εἰρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τοὺς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χειρίστους, ἢ ὑπὸ μὲν τῶν ἀγωνταὶ ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. quidni etiam infra §. 9. εἰ σε ἀργύριον ἐκέλευσε τό τε πρῶτον μὲν καὶ τὸ τελευταῖον κάλλιστον τάττειν, invecito τό τε, et τὸ ab κάλλιστον transposito ad τελευταῖον, scribitur? Sunt nonnulli, qui haec Graeca esse defendunt, decepti scilicet locis corruptis, qualis est ille, quem corruptum esse, praeterquam ex articulis, etiam aliunde manifesto apparet. Quo enim abiit μὲν, ut habeat ἐν μέσῳ δὲ cui respondeat? Neque sentiunt isti criticastrī omnia sic misceri. Ne enim omnino constructio barbara esset, pro ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χειρίστους legendum esset τοὺς δ' ἐν μέσῳ χειρίστους. Mitte igitur has ineptias et lege: καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ πρώτους μὲν τοὺς ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τελευταίους κατέ: recepto μὲν, uti jubent §. 7. κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς — ἐν μέσῳ δὲ et

§. 9. πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον — ἐν μέσῳ δὲ: rejectis vero τοὺς τε et transposito τοὺς α τελευταίους ante ἀρίστους, uti flagitant proxime sequentia §. 9. οὐδὲ γάρ, εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ τὸ χείριστον κτέ. et §. 10. οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρῶτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν;

§. 9. εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγινώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὕφελος ὧν ἔμαθες; compara quae mox οὐδὲ γάρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε — τάττειν —, μὴ διδάξας διαγινώσκειν τὸ τε καλὸν καὶ κίβδηλον, οὐδὲν ἂν σοι ὕφελος ἦν. et mox ὥστ' αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τοὺς τ' ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. et Luc. Paras. 4. ἢ τὸν μὲν ἀργυρογνώμονα τέχνην τινὰ φήσομεν ἔχειν, ἥπερ ἐπίσταται διαγινώσκειν τὰ τε κίβδηλα τῶν νομισμάτων καὶ τὰ μὴ, τοῦτον δ' ἄνεν τέχνης διακρίνειν τοὺς τε κίβδηλους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀγαθοὺς. Itaque reduc modo ex §. 8. ejectum τε et pone ante ἀγαθοὺς hoc modo: καὶ διαγινώσκειν σε τοὺς τ' ἀγαθοὺς κτέ.

IV, 1, 2. ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ τε μανθάνειν οἷς προσέχοιεν, — καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων πίωντων δι' ὧν ἔστιν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν καὶ τὸ ὅλον ἀνθρώποις τε καὶ ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι.

οἰκεῖν, si additur οἰκία, significat habitare, si οἶκος, administrare. Sensus autem facilis et hanc significationem requiri manifestum. Quare repone οἶκον pro οἰκίαν. Vide infra I; 1, 7. καὶ τοὺς μελλοντας οἴκους τε καὶ πόλεις καλῶς οἰκῆσειν μαντικῆς ἔφη προσδεῖσθαι. et mox οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησάμεν φησὶν ὅστις οἰκῆσει, unde propria significatio τοῦ οἰκεῖν οἰκίαν quam luculentissime apparet. 2; 1, 19. τοὺς δὲ ποιοῦντας ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται —, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι — καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι — πῶς οὐκ οἶσεσθαι χρὴ τούτους κτέ. 3; 6, 14. ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδ' ἂν τὸν ἑαυτοῦ ποτ' οἶκον καλῶς τις οἰκήσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται ὧν προσδεῖται, πάντων δ' ἐπιμελόμενος ἐκπληρώσει. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰκιστῶν συνέστηκε, χαλεπὸν δ' ἐστὶν ἅμα τοσούτων οἰκῶν ἐπιμελεῖσθαι, πῶς οὐχ' ἵνα τὸν τοῦ θεῖου πρῶτον ἐπειράδης ἀνέξαι; ubi legerim οἴκων pro οἰκιστῶν, de quo tamen adhuc dubito. Aliud vero quid idque certissimum ejusdem hujus capituli suppeditat §. 8. οὐκοῦν, ἔφη, τὸν γε βουλευσόμενον πρὸς οὐστίνας δεῖ πολεμεῖν, τὴν τε τῆς πόλεως δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἐναντίων εἰδέναι δεῖ, ἵνα, εἰ μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείττων ἢ, συμβουλευῇ ἐπιχειρεῖν τῷ πολέμῳ, εἰ δ' ἡ τῶν τῶν ἐναντίων, εὐλαβεῖσθαι πείθῃ. ubi per dittographiam forte vox irrepsit, quae simul quasi ἐναντος erat scribis ex praecedentibus, qua vero nitidissimae constructionis specimen praeiit. Nimirum contendimus τοῦ ἡττων partem banc ττων rejiciendam esse et postrema sic legenda: εἰ δ' ἡ τῶν ἐναντίων, εὐλαβεῖ-

σθαι πείδη, ut symmetria haec restituatur εὖ μὲν ἢ τῆς πόλεως κρείττων ἢ — εὖ δ' ἢ τῶν ἐναντίων (κρείττων ἢ), nam, retento ἦττων, non alius quam huiusmodi verborum ordo ferri posset: εὖ μὲν κρείττων ἢ ἢ τῆς πόλεως — εὖ δ' ἦττων (ἢ ἢ τῆς πόλεως), ejectis τῶν ἐναντίων. sed qui nimis diversus a servato in codicibus. Difficultatem aliquis odoratus τῆς inter ἦττων et τῶν interposuit, quae lectio esse videtur manuscripti ab Is. Vossio collati, sed qua nihil proficimus. Haec ἐν παρόδῳ dicta sint, et cum altero exemplo, quod edidimus in annotatione ad 3; 1, 8. documento sint, quam firmis argumentis constructio criticam adjuvet. Quod ut quam evidentissimum cuique sit tertium hoc addamus:

§. 3. τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας, ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἀρίσται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεόνται, ἐπιδεικνύων τῶν θ' ἱππῶν τοὺς εὐφρεστάτους — εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν — ἀρίστους γιγνομένους κτέ — καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφρεστάτων, φιλοπόνων, τ' οὐ σὼν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας, ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γιγνομένας, ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας. §. 4. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς κτέ. §. 5. τοὺς δ' ἐπὶ πλοῦτῳ μέγα φρονοῦντας — ἐφρένον κτέ.

Sensus est: canum illi qui sunt praestantissima natura, condocesfacti, aptissimi sunt ad venationem, non condocesfacti vero, ineptissimi et contumacissimi, idque pariter utrumque ideo, quod sint natura strenuissimi et audacissimi ad aggrediendum: itaque hi inprimis indigent institutione. quod enim legitur in fine §. 4. μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας (τοὺς τῶν ἀνθρώπων εὐφρεστάτους) δυσκαθέκτους τε καὶ δυσσποτρεπτοὺς εἶναι. significat: tum aegre contineri et averti eos posse, quod sint magnanimi et vehementes. Ad hanc rationem igitur corrigentes inde a καὶ τῶν κυνῶν sic: τὰς εὐφρεστάτας, φιλοπόνους τ' οὐ σῶν καὶ ἐπιθετικὰς τοῖς θηρίοις, καλῶς μὲν ἀχθείσας ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γενομένας ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας. ejicimus τὰς μὲν, quod debetur constructionem in integrum restituere conanti: postquam priora corrupta erant, uti sequentia ἀναγώγους δὲ γενομένας indicant. Caeterum γενομένας defendunt sequentia in §. 4. ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίγνεσθαι. quae sanissima praeter ultimum γίγνεσθαι temere ex proxime praecedentibus repetitum.

Lugduni Bat. Id. Mai. a. 1849.

R. B. Hirschig.